

ΜΑΘΗΜΑ 19: Η ΣΥΝΩΜΟΣΙΑ ΤΟΥ ΚΑΤΙΛΙΝΑ

Marco Tullio Cicerōne et Gaio Antōnio consulibus, Lucius Sergius Catilīna, nobilissimi generis vir sed ingenii pravissimi, contra rem publicam coniurāvit. Eum clari quidam sed improbi viri consecūti erant. Catilīna a Cicerōne ex urbe expulsus est. Socii eius deprehensi sunt et in carcere strangulāti sunt. Ab Antōnio, altero consule, Catilīna ipse cum exercitu suo, proelio victus, interfectus est. Gaius Sallustius tradit multos etiam milites Rōmānos in eādem cruentissimā pugnā occīsos esse, multos autem graviter vulnerātos esse.

Κείμενο 19: Μετάφραση

Αρχικό κείμενο: Marco Tullio Cicerōne et Gaio Antōnio consulibus, Lucius Sergius Catilīna, nobilissimi generis vir sed ingenii pravissimi, contra rem publicam coniurāvit.

Marco	Tullio	Cicerone	et	Gaio	Antonio	consulibus,		
Όταν	ο Μάρκος	Τύλλιος	Κικέρωνας	και	ο Γάιος	Αντώνιος	ήταν	ύπατοι,
Lucius	Sergius	Catilina,	vir	nobilissimi	generis			
ο Λεύκιος	Σέργιος	Κατιλίνας,	ένας άνδρας	από πάρα πολύ	αριστοκρατική	γενιά		
sed	pravissimi	ingenii,	coniuravit	contra	rem publicam.			
αλλά	με πάρα πολύ	διστραμμένο	χαρακτήρα,	συνωμότησε	εναντίον	της πολιτείας.		

Αρχικό κείμενο: Eum clari quidam sed improbi viri consecūti erant.

Quidam	clari	sed	improbi	viri	consecuti erant	eum.	
Κάποιοι	επιφανείς	αλλά	φαύλοι /	αχρείοι	άνδρες	είχαν ακολουθήσει	αυτόν.

Αρχικό κείμενο: Catilīna a Cicerōne ex urbe expulsus est. Socii eius deprehensi sunt et in carcere strangulāti sunt.

Catilina	expulsus est	a	Cicerone	ex	urbe.	
Ο Κατιλίνας	διώχτηκε	από	τον Κικέρωνα	από	την πόλη (Ρώμη).	
Socii	eius	deprehensi sunt	et	strangulati sunt	in	carcere.
Οι σύντροφοί	του	συνελήφθησαν	και	στραγγαλίστηκαν	στη	φυλακή.

Αρχικό κείμενο: Ab Antōnio, altero consule, Catilīna ipse cum exercitu suo, proelio victus, interfectus est.

Ipsē	Catilina	victus	proelio	cum	exercitu	suo	ab	Antonio,
Ο ίδιος	ο Κατιλίνας	αφού νικήθηκε	στη μάχη	μαζί	με το στρατό	του	από	τον Αντόνιο,
altero	consule,	interfectus est.						
τον άλλο	ύπατο,	σκοτώθηκε.						

Αρχικό κείμενο: Gaius Sallustius tradit multos etiam milites Rōmānos in eādem cruentissimā pugnā occīsos esse, multos autem graviter vulnerātos esse.

Gaius	Sallustius	tradit	multos	Romanos	milites	occisos esse	etiam
Ο Γάιος	Σαλλούστιος	αναφέρει ότι	πολλοί	Ρωμαίοι	στρατιώτες	σκοτώθηκαν	ακόμη
in	eadem	cruentissima	pugna,	multos	autem	vulneratos esse	graviter.
στην	ίδια	φονικότατη	μάχη,	ότι πολλοί	πάλι	τραυματίστηκαν	βαριά.

Μάθημα 19: ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ του study4exams

Όταν ήταν ύπατοι ο Μάρκος Τύλλιος Κικέρωνας και ο Γάιος Αντώνιος, ο Λεύκιος Σέργιος Κατιλίνας, άνδρας από πολύ αριστοκρατική γενιά αλλά με χαρακτήρα πάρα πολύ διεστραμμένο, συνωμότησε εναντίον του κράτους. Αυτόν ακολούθησαν μερικοί επιφανείς αλλά αχρείοι άνδρες. Ο Κατιλίνας εκδιώχθηκε από τον Κικέρωνα από τη Ρώμη. Οι σύντροφοί του συνελήφθησαν και στραγγαλίστηκαν στη φυλακή. Ο ίδιος ο Κατιλίνας, με τον στρατό του, νικήθηκε από τον Αντώνιο, τον άλλο ύπατο στη μάχη και φονεύθηκε. Ο Γάιος Σαλλούστιος παραδίδει ότι στην ίδια την τόσο φονική (φονικότατη) μάχη φονεύθηκαν ακόμη πολλοί Ρωμαίοι στρατιώτες και πολλοί (άλλοι) τραυματίστηκαν βαριά.

Κείμενο 19: Λεξιλόγιο

Marcus-i	ο Μάρκος, αρσ. β' κλ., ως κύριο όνομα δε διαθέτει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.
Tullius-ii(-i)	ο Τύλλιος, αρσ. β' κλ., ως κύριο όνομα δε διαθέτει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.
Cicero-onis et	ο Κικέρωνας, αρσ. γ' κλ., ως κύριο όνομα δε διαθέτει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό. και, συμπλεκτικός σύνδεσμος.
Gaius-Gai	ο Γάιος, αρσ. β' κλ., ως κύριο όνομα δε διαθέτει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.
Antonius-ii(-i) consul-consulis	ο Αντώνιος, αρσ. β' κλ., ως κύριο όνομα δε διαθέτει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό. ο ύπατος, αρσ. γ' κλ.
Lucius-ii(-i)	ο Λούκιος, αρσ. β' κλ., ως κύριο όνομα δε διαθέτει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.
Sergius-ii(-i)	ο Σέργιος, αρσ. β' κλ., ως κύριο όνομα δε διαθέτει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.
Catilina-ae	ο Κατιλίνας, αρσ. α' κλ., ως κύριο όνομα δε διαθέτει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.
nobilissimus-a-um	πάρα πολύ αριστοκρατικός-ή-ό, ευγενής, υπερθετικός βαθμός του επιθέτου γ' κλ.: nobilis-is-e: αριστοκρατικός-ή-ό, ευγενής. Παραθετικά επιθέτου: nobilis-is-e/nobilior-ior-ius/nobilissimus-a-um
genus-generis	το γένος, η καταγωγή, <u>ουδ. γ' κλ.</u>
vir-viri	ο άνδρας, αρσ. β' κλ.
sed	αλλά, αντιθετικός σύνδεσμος.
ingenium-ii(-i)	το πνεύμα, ο χαρακτήρας, ουδ. β' κλ.
pravissimus-a-um	πάρα πολύ διεστραμμένος-η-ο, υπερθετικός βαθμός του επιθέτου β' κλ.: pravus-a-um: διεστραμμένος-η-ο. Παραθετικά επιθέτου: pravus-a-um/pravior-ior-ius/pravissimus-a-um
contra	αντίθετα, πρόθεση + αιτιατική.
res publica	η πολιτεία, θηλ. α' κλ. (res-rei= θηλ. ε' κλ. κ': publicus-a-um= επίθετο β' κλ.)
coniuro	συνωμοτώ, coniuro-avi-atum-are 1 ^{ης} συζ.
is-ea-id	αυτός-ή-ό, δεικτική ως οριστική-επαναληπτική αντωνυμία.
clarus-a-um	ένδοξος-η-ο, επιφανής επίθετο β' κλ. Παραθετικά επιθέτου: clarus-a-um/clarior-ior-ius/clarissimus-a-um
quidam-quaedam- quoddam	κάποιος-α-ο, αόριστη επιθετική αντωνυμία.
improbus-a-um	αχρείος-α-ο, φαύλος-η-ο, επίθετο β' κλ. Παραθετικά επιθέτου: improbus-a-um/improbior-ior-ius/improbissimus-a-um
consequor	ακολουθώ, consequor-consecutus sum-(consecutum)-consequi 3 ^{ης} συζ., αποθετικό.
a	από, πρόθεση + αφαιρετική.
ex	από, πρόθεση + αφαιρετική.
urbs-urbis	η πόλη, θηλ. γ' κλ.
expello	διώχνω, expello-expuli-expulsum-expellere 3 ^{ης} συζ.
socius-ii	ο σύντροφος, αρσ. β' κλ. Πρόκειται για το ουσιαστικοποιημένο αρσενικό γένος του επιθέτου β' κλ.: socius-a-um= κοινός-ή-ό.
deprehendo	συλλαμβάνω, deprehendo-deprehendi-deprehensum-deprehendere 3 ^{ης} συζ.
in	σε, πρόθεση + αιτιατική ή + αφαιρετική. Εδώ + αφαιρετική.
carcer-carceris	η φυλακή, αρσ. γ' κλ.
strangulo	στραγγαλίζω, strangulo-avi-atum-are 1 ^{ης} συζ.
ab	από, πρόθεση + αφαιρετική.
alter-altera-alterum	άλλος-η-ο, αντωνυμικό επίθετο. Της αντωνυμίας γίνεται χρήση και ως τακτικού αριθμητικού με τη σημασία του secundus-a-um, πλην όμως η alter-a-um χρησιμοποιείται όταν πρόκειται για δύο πρόσωπα ή πράγματα (πβ. αρχαιοελλ. ἕτερος), ενώ το secundus-a-um όταν πρόκειται για περισσότερα από δύο πρόσωπα ή πράγματα.

ipse-ipsa-ipsum	ο ίδιος-η ίδια-το ίδιο, δεικτική αντωνυμία ως οριστική.
cum	με, πρόθεση + αφαιρετική.
exercitus-us	ο στρατός, αρσ. δ' κλ.
suus-a-um	δικός-ή-ό του, κτητική αντωνυμία, γ' πρόσωπο, για έναν κτήτορα ή για πολλούς κτήτορες. Εδώ για έναν κτήτορα.
proelium-ii(-i)	η μάχη, ουδ. β' κλ.
vinco	νικώ, vinco-vici-victum-vincere 3 ^{ης} συζ.
interficio	σκοτώνω, interficio-interfeci-interfectum-interficere 3 ^{ης} συζ.*
Sallustius-ii(-i)	ο Σαλλούστιος, αρσ. β' κλ., ως κύριο όνομα δε διαθέτει κατά κανόνα πληθυντικό.
trado	παραδίδω, trado-tradidi-traditum-tradere 3 ^{ης} συζ.
multus-a-um	πολύς, επίθετο β' κλ. Το επίθετο σχηματίζει παραθετικά συνήθως στον πληθυντικό: Παραθετικά επιθέτου: multi-ae-a/plures-es-a(-ia)/plurimi-ae-a . (Στον ενικό: Θετικός: multus-a-um/ Συγκριτικός: Χρησιμοποιείται μόνο η ονομαστική και η αιτιατική ενικού του ουδετέρου: plus, και η γενική ενικού: pluris/Υπερθετικός: plurimus-a-um) Παραθετικά επιρρήματος: multum/plus/plurimum .
etiam	ακόμη, επιπλέον, συμπλεκτικός σύνδεσμος, σε επιδοτική συμπλοκή, το α' μέρος παραλείπεται ως επουσιώδες.
miles-militis	ο στρατιώτης, αρσ. γ' κλ.
Romanus-a-um	Ρωμαϊκός-ή-ό, επίθετο β' κλ., ως εθνικό και ως παραγόμενο από ουσιαστικό (Roma>Romanus) δεν σχηματίζει παραθετικά.
idem-eadem-idem	ο ίδιος-η ίδια-το ίδιο, δεικτική αντωνυμία ως οριστική.
cruentissimus-a-um	πάρα πολύ φονικός-ή-ό, αιματηρός-ή-ό, υπερθετικός βαθμός του επιθέτου β' κλ.: cruentus-a-um: φονικός, αιματηρός. Παραθετικά επιθέτου: cruentus-a-um/cruentior-ior-ius/cruentissimus-a-um
pugna-ae	η μάχη, θηλ. α' κλ.
occido	σκοτώνω, occido-occidi-occisum-occidere 3 ^{ης} συζ.
autem	πάλι, εξάλλου, αντιθετικός σύνδεσμος. Είναι ασθενέστερος του sed και εισάγει κάτι διαφορετικό από τα προηγούμενα ή προσθέτει κάτι καινούριο. Χρησιμοποιείται κυρίως σε φιλοσοφικά κείμενα και λιγότερο σε ιστορικά ή ποιητικά.
graviter	βαριά, τροπικό επίρρημα. Παραθετικά επιρρήματος: graviter/gravius/gravissime
vulnero	τραυματίζω, vulnero-avi-atum-are 1 ^{ης} συζ.

Σημείωση: 3ης συζ.* = *ρήμα της 3ης συζυγίας που λήγει σε -io και κλίνεται σαν το capio.*

Κείμενο 19: Παραθετικά επιθέτων – επιρρημάτων

Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός
nobilis,-is,-e	nobilior,-ior,-ius	nobilissimus,-a,-um
pravus,-a,-um	pravior,-ior,-ius	pravissimus,-a,-um
clarus,-a,-um	clarior,-ior,-ius	clarissimus,-a,-um
improbus,-a,-um	improbior,-ior,-ius	improbissimus,-a,-um
multi,-ae,-a	plures,-es,-a(-ia)	plurimi,-ae,-a
cruentus,-a,-um	cruentior,-ior,-ius	cruentissimus,-a,-um
graviter	gravius	gravissime

Κείμενο 19: Λατινικές λέξεις και συγγενεία τους με την Ελληνική

genus ≈ γένος (γέννηση, απόγονος, γενναιότητα, γνήσιος, νεογνό)	strangulo ≤ στραγγαλάω = στραγγαλίζω
pravus: πρβλ.μπράβος	alter: ἕ-τερος
consequor ·socius, secundus:πρβλ. σοσιαλισμός, σεκόντο (έπομαι, επόμενος, οπαδός, επομένως, συνεπής)	cruentus < cruor (= αίμα): πρβλ. κρέας
	vulnero < vulnus: ουλή
	pugna > pugno: πυγμή· πρβλ. μπουνιά (τύξ, πυγμαίος, Πυγμαλίων)

Κείμενο 19: Γραμματική

Ουσιαστικό Β' κλίσης
Αφαιρετική Ενικού
Αρσ. ενικού
Marcus -i

Ουσιαστικό Β' κλίσης
Αφαιρετική Ενικού
Αρσ. ενικού
Tullius -ii/-i

Ουσιαστικό Γ' κλίσης
Αφαιρετική Ενικού
Αρσ. ενικού
Cicero -onis

Σύνδεσμος
Συμπλεκτικός

Ουσιαστικό Β' κλίσης
Αφαιρετική Ενικού
Αρσ. ενικού
Gaius -ii/-i

Ουσιαστικό Β' κλίσης
Αφαιρετική Ενικού
Αρσ. ενικού
Antonius -ii/-i

Ουσιαστικό Γ' κλίσης
Αφαιρετική Πληθυντικού
Αρσ. ενικού
consul -is

1 | Marco Tullio Cicerone et Gaio Antonio consulibus,
Όταν ο Μάρκος Τύλλιος Κικέρωνας και ο Γάιος Αντώνιος ήταν ύπατοι,

Ουσιαστικό Β' κλίσης
Ονομαστική Ενικού
Αρσ. ενικού
Lucius -ii/-i

Ουσιαστικό Β' κλίσης
Ονομαστική Ενικού
Αρσ. ενικού
Sergius -ii/-i

Ουσιαστικό Α' κλίσης
Ονομαστική Ενικού
Αρσ. ενικού
Catilina -ae

Ουσιαστικό Β' κλίσης
Ονομαστική Ενικού
Αρσ. ενικού
vir -i

Επίθετο Γ' κλίσης
Γενική Ενικού
Ουδ. ενικού
nobilis, -is, -e

Ουσιαστικό Γ' κλίσης
Γενική Ενικού
Ουδ. ενικού
genus -eris

Lucius Sergius Catilina, vir nobilissimi generis
ο Λεύκιος Σέργιος Κατιλίνας, ένας άνδρας από πάρα πολύ αριστοκρατική γενιά

Σύνδεσμος
Αντιθετικός

Επίθετο Β' κλίσης
Γενική Ενικού
Ουδ. ενικού
pravissimus, -a, -um

Ουσιαστικό Β' κλίσης
Γενική Ενικού
Ουδ. ενικού
ingenium -ii/-i

Γ' πρόσωπο Ενικού
Οριστικής Παρακλιμένου
Ενεργητικής
coniuro, coniuravi,
coniuratum, coniurāre 1

Πρόθεση

Ουσιαστικό Ε' κλίσης
Αιτιατική Ενικού
Θηλ. ενικού
res, rei

Επίθετο Β' κλίσης
Αιτιατική Ενικού
Θηλ. ενικού
publicus, -a, -um

sed pravissimi ingenii, coniuravit contra rem publicam |.
αλλά με πάρα πολύ διεστραμμένο χαρακτήρα, συνωμότησε εναντίον της πολιτείας.

Αρχικό κείμενο: 1 | Marco Tullio Cicerōne et Gaio Antōnio consulibus, Lucius Sergius Catilīna, nobilissimi generis vir sed ingenii pravissimi, contra rem publicam coniurāvit |.

Αντωνυμία Αοριστη
Ονομαστική Πληθυντικού
Αρσ. ενικού
quidam, quaedam,
quoddam

Επίθετο Β' κλίσης
Ονομαστική Πληθυντικού
Αρσ. ενικού
clarus, -a, -um

Σύνδεσμος
Αντιθετικός

Επίθετο Β' κλίσης
Ονομαστική Πληθυντικού
Αρσ. ενικού
improbus, -a, -um

Ουσιαστικό Β' κλίσης
Ονομαστική Πληθυντικού
Αρσ. ενικού
vir -i

Γ' πρόσωπο Πληθυντικού
Οριστικής Υπερσυντακτικού
Αποθετικό
consequor, consecutus sum,
--, consequi 3

Αντωνυμία Δεικτική
Αιτιατική Ενικού
Αρσ. ενικού
is, ea, id

2 | Quidam clari sed improbi viri consecuti erant eum |.
Κάποιοι επιφανείς αλλά αχρείοι / φαύλοι άνδρες είχαν ακολουθήσει αυτόν.

Αρχικό κείμενο: 2 | Eum clari quidam sed improbi viri consecūti erant |.

Ουσιαστικό Α' κλίσης
Ονομαστική Ενικού
Αρσ. ενικού
Catilina -ae

Γ' πρόσωπο Ενικού
Οριστικής Παρακλιμένου
Παθητικής
expello, expuli,
expulsum, expellere 3

Πρόθεση

Ουσιαστικό Γ' κλίσης
Αφαιρετική Ενικού
Αρσ. ενικού
Cicero -onis

Πρόθεση

Ουσιαστικό Γ' κλίσης
Αφαιρετική Ενικού
Θηλ. ενικού
urbs -is

3 | Catilina expulsus est a Cicerone ex urbe |.
Ο Κατιλίνας διώχτηκε από τον Κικέρωνα από την πόλη (Ρώμη).

Αρχικό κείμενο: 3 | Catilīna a Cicerōne ex urbe expulsus est |.

Ουσιαστικό Β' κλίσης
Ονομαστική Πληθυντικού
Αρσενικό
socius -ii

Αντωνυμία Δεικτική
Γενική Ενικού
Αρσενικό
is, ea, id

Γ' πρόσωπο Πληθυντικού
Οριστικής Παρακειμένου
Παθητικής
deprehendo (ή deprendo),
deprehendi, deprehensum,
deprehendere 3

Σύνδεσμος
Συμπλεκτικός

Γ' πρόσωπο Πληθυντικού
Οριστικής Παρακειμένου
Παθητικής
strangulo, strangulavi,
strangulatum, stranguläre 1

Ουσιαστικό Γ' κλίσης
Αφαιρετική Ενικού
Αρσενικό
carcer -eris

4 | Socii eius deprehensi sunt 5 | et strangulati sunt in carcere |.
Οι σύντροφοί του συνελήφθησαν και στραγγαλίστηκαν στη φυλακή.

Αρχικό κείμενο: 4 | Socii eius deprehensi sunt | 5 | et in carcere strangulati sunt |.

Αντωνυμία Δεικτική
Ονομαστική Ενικού
Ουδέτερο
ipse, ipsa, ipsum

Ουσιαστικό Α' κλίσης
Ονομαστική Ενικού
Αρσενικό
Catilina -ae

Μετοχή Β' κλίσης
ΠΑθητικού Παρακειμένου
Ονομαστική Ενικού
Αρσενικό
vinco, vici,
victum, vincere 3

Ουσιαστικό Β' κλίσης
Αφαιρετική Ενικού
Ουδέτερο
proelium -ii/ -i

Πρόθεση

Ουσιαστικό Δ' κλίσης
Αφαιρετική Ενικού
Αρσενικό
exercitus -us

Αντωνυμία Κτητική
Γ' πρόσωπο Έναν Κτητικού
Αφαιρετική Ενικού
Αρσενικό
suus, -a, -um

Πρόθεση

Ουσιαστικό Β' κλίσης
Αφαιρετική Ενικού
Αρσενικό
Antonius -ii/-i

6 | Ipse Catilina victus proelio cum exercitu suo ab Antonio,
Ο ίδιος ο Κατιλίνας αφού νικήθηκε στη μάχη μαζί με το στρατό του από τον Αντόνιο,

Επίθετο Αντωνυμικό
Αφαιρετική Ενικού
Αρσενικό
alter, altera, alterum

Ουσιαστικό Γ' κλίσης
Αφαιρετική Ενικού
Αρσενικό
consul -is

Γ' πρόσωπο Ενικού
Οριστικής Παρακειμένου
Παθητικής
interficio, interfeci,
interfectum, interficere 3*

altero consule, interfectus est |.
τον άλλο ύπατο σκοτώθηκε.

Αρχικό κείμενο: 6 | Ab Antōnio, altero consule, Catilīna ipse cum exercitu suo, proelio victus, interfectus est |.

Ουσιαστικό Β' κλίσης
Ονομαστική Ενικού
Αρσενικό
Gaius -ii/ -i

Ουσιαστικό Β' κλίσης
Ονομαστική Ενικού
Αρσενικό
Sallustius -ii/ -i

Γ' πρόσωπο Ενικού
Οριστικής Ενεστώτα
Ενεργητικής
trado, tradidi,
traditum, tradere 3

Επίθετο Β' κλίσης
Αιτιατική Πληθυντικού
Αρσενικό
multi, -ae, -a

Ουσιαστικό Β' κλίσης
Αιτιατική Πληθυντικού
Αρσενικό
Romanus -i

Ουσιαστικό Γ' κλίσης
Αιτιατική Πληθυντικού
Αρσενικό
miles -itis

Απαρέμφατο
Παρακειμένου
Παθητικής
occido, occidi,
occisum, occidere 3

7 | Gaius Sallustius tradit multos Romanos milites occisos esse
Ο Γάιος Σαλλούστιος αναφέρει ότι πολλοί Ρωμαίοι στρατιώτες σκοτώθηκαν

Επίρρημα Ποσού
Πρόθεση

Αντωνυμία Δεικτική
Αφαιρετική Ενικού
Θηλυκό
idem, eadem, idem

Επίθετο Β' κλίσης
Αφαιρετική Ενικού
Θηλυκό
cruentissimus, -a, -um

Ουσιαστικό Α' κλίσης
Αφαιρετική Ενικού
Θηλυκό
pugna -ae

Επίθετο Β' κλίσης
Αιτιατική Πληθυντικού
Αρσενικό
multi, -ae, -a

Σύνδεσμος
Αντιθετικός

Απαρέμφατο
Παρακειμένου Παθητικής
vulnero, vulneravi,
vulneratum, vulneräre 1

Επίρρημα Τρόπου

etiam in eadem cruentissima pugna, multos autem vulneratos esse graviter |.
ακόμη στην ίδια φονικότατη μάχη, ότι πολλοί πάλι τραυματίστηκαν βαριά.

Αρχικό κείμενο: 7 | Gaius Sallustius tradit multos etiam milites Rōmānos in eādē cruentissimā pugnā occisos esse, multos autem graviter vulneratos esse |.

Κείμενο 19: Συντακτικό

1 | Marco Tullio Cicerone et Gaiō Antonio consulibus, Lucius Sergius Catilina, vir nobilissimi generis sed pravissimi ingenii, coniuuravit contra rem publicam.

Όταν ο Μάρκος Τύλλιος Κικέρωνας και ο Γάιος Αντώνιος ήταν ύπατοι, ο Λεύκιος Σέργιος Κατιλίνας, ένας άνδρας από πάρα πολύ αριστοκρατική γενιά αλλά με πάρα πολύ διεστραμμένο χαρακτήρα, συνωμότησε εναντίον της πολιτείας.

Υποκείμενο της ιδιόμορφης Μετοχής (Marco Tullio Cicerone et Gaiō Antonio consulibus), Υποκείμενο της ιδιόμορφης Μετοχής (Lucius Sergius Catilina), Κατηγορηματικός (coniuuravit), Υποκείμενο του coniuuravit (coniuuravit), Παράθεση (contra), Επιθετικός (rem), Γενική της Ιδιότητας (publicam), Επιθετικός (nobilissimi), Γενική της Ιδιότητας (generis), Επιθετικός (sed pravissimi), Γενική της Ιδιότητας (ingenii), Επιθετικός (coniuuravit), Εμπρόθετος της Εναντίωσης (contra), Επιθετικός (rem).

Αρχικό κείμενο: **1** | Marco Tullio Cicerōne et Gaiō Antōnio consulibus, Lucius Sergius Catilīna, nobilissimi generis vir sed ingenii pravissimi, contra rem publicam coniuurāvīt |.

1. Είναι: Κύρια πρόταση Κρίσεως, Εκφέρεται: Οριστική Ιστορικού Παρακειμένου, Αηλώνει: το Πραγματικό στο Παρελθόν.

2 | Quidam clari sed improbi viri consecuti erant eum.

Κάποιοι επιφανείς αλλά αχρείοι / φαύλοι άνδρες είχαν ακολουθήσει αυτόν.

Επιθετικός (clari), Επιθετικός (sed), Επιθετικός (improbi), Υποκείμενο του consecuti erant (viri), Αντικείμενο του consecuti erant (eum), Υποκείμενο του consecuti erant (consecuti erant).

Αρχικό κείμενο: **2** | Eum clari quidam sed improbi viri consecūti erant |.

2. Είναι: Κύρια πρόταση Κρίσεως, Εκφέρεται: Οριστική Υπερσυντελικού, Αηλώνει: το Πραγματικό στο Παρελθόν.

3 | Catilina expulsus est a Cicerone ex urbe.

Ο Κατιλίνας διώχτηκε από τον Κικέρωνα από την πόλη (Ρώμη).

Υποκείμενο του expulsus est (expulsus est), Εμπρόθετος Ποητικού Αιτίου (a Cicerone), Εμπρόθετος της Απομάκρυνσης (ex urbe).

Αρχικό κείμενο: **3** | Catilīna a Cicerōne ex urbe expulsus est |.

3. Είναι: Κύρια πρόταση Κρίσεως, Εκφέρεται: Οριστική Ιστορικού Παρακειμένου, Αηλώνει: το Πραγματικό στο Παρελθόν.

Υποκείμενο του *deprehensi sunt* Γενική Κτητική
 (socii) Υποκείμενο του *strangulati sunt* Εμπρόθετος σε τόπο Στάσης

4 | Socii eius deprehensi sunt 5 | et strangulati sunt in carcere |.
 Οι σύντροφοί του συνελήφθησαν και στραγγαλίστηκαν στη φυλακή.

Αρχικό κείμενο: 4 | Socii eius deprehensi sunt | 5 | et in carcere strangulati sunt |.

4. Είναι: Κύρια πρόταση Κρίσεως, Εκφέρεται: Οριστική Ιστορικού Παρακειμένου, Δηλώνει: το Πραγματικό στο Παρελθόν.

5. Είναι: » , Εκφέρεται: » , Δηλώνει: » .

Επιθετικός Υποκείμενο του *interfectus est* + *victus* Χρονική Μετοχή Αφαιρετική του Μέσου Εμπρόθετος Συνοδείας Επιθετικός Εμπρόθετος Ποητικού Αιτίου Επιθετικός Παράθεση

6 | Ipse Catilina victus proelio cum exercitu suo ab Antonio, altero consule,
 Ο ίδιος ο Κατλίνας αφού νικήθηκε στη μάχη μαζί με το στρατό του από τον Αντώνιο, τον άλλο ύπατο,

interfectus est |.
 σκοτώθηκε.

Αρχικό κείμενο: 6 | Ab Antōnio, altero consule, Catilīna ipse cum exercitu suo, proelio victus, interfectus est |.

6. Είναι: Κύρια πρόταση Κρίσεως, Εκφέρεται: Οριστική Ιστορικού Παρακειμένου, Δηλώνει: το Πραγματικό στο Παρελθόν.

Υποκείμενο του *tradit* Επιθετικός Επιθετικός Υποκείμενο του *occisos esse* Ετεροπροσωπία Αντικείμενο του *tradit* + Ειδικό Απαρέμφατο Επιρρ/τικός Ποσού

7 | Gaius Sallustius tradit multos Romanos milites occisos esse etiam
 Ο Γάιος Σαλλούστιος αναφέρει ότι πολλοί Ρωμαίοι στρατιώτες σκοτώθηκαν ακόμη

Επιθετικός Επιθετικός Εμπρόθετος του Χρόνου Υποκείμενο του *vulneratos esse* Ετεροπροσωπία Αντικείμενο του *tradit* + Ειδικό Απαρέμφατο Επιρρ/τικός Τρόπου

in eadem cruentissima pugna, multos autem vulneratos esse graviter |.
 στην ίδια φονικότετη μάχη, ότι πολλοί πάλι τραυματίστηκαν βαριά.

Αρχικό κείμενο: 7 | Gaius Sallustius tradit multos etiam milites Rōmānos in eādē cruentissimā pugnā occīsos esse, multos autem graviter vulnerātos esse |.

7. Είναι: Κύρια πρόταση Κρίσεως, Εκφέρεται: Οριστική Ενεστώτα, Δηλώνει: το Πραγματικό στο Παρόν.

Παρατηρήσεις:

Marco Tullio Cicerone et Gaio Antonio consulibus· αναλύεται σε:

α. Cum Marcus Tullius Cicero et Gaius Antonius consules erant

β. Cum Marcus Tullius Cicero et Gaius Antonius consules essent

victus· αναλύεται σε: α. postquam Catilina victus est

β. cum Catilina victus esset

Το ποιητικό αίτιο εμφανίζεται:

1. Πρόθεση + Αφαιρετική (ab + αφαιρετική), αν είναι έμψυχο, ή άψυχο προσωποποιημένο, ή όνομα περιληπτικό.
2. Αφαιρετική (σκέτη), αν είναι άψυχο.
3. Δοτική προσωπική του ποιητικού αιτίου, αν έχουμε παθητική περιφραστική συζυγία.



Από Cesare Maccari - [1], Κοινό Κτήμα.



Του Αντώνη Δάγγα

Στο διάβα της ιστορίας μας, είναι κάποια συμβάντα που αν υποθέσουμε ότι θα συνέβαιναν – ή κι αν δε συνέβαιναν, έστω και η παραμικρή αλλαγή της κείμενης κατάστασης θα άλλαζε τον ρου της ιστορίας. Ιδιαίτερα δε, στους αρχαίους χρόνους που η αστάθεια και η αβεβαιότητα ενέδρευαν σε κάθε στιγμή της καθημερινότητας των πολιτών και επιχειρούσαν να αποσταθεροποιήσουν την κατάσταση επιβάλλοντας χάος και αταξία. Ένα από τα γεγονότα – ορόσημο στην την ιστορία του δεύτερου μεγαλύτερου αρχαίου πολιτισμού, της Ρώμης, που επρόκειτο να αλλάξει άπαξ δια παντός την αντίληψη για το καθεστώς και τους κινδύνους που αντιμετώπιζε συχνά, ήταν η περιβόητη συνωμοσία του Κατιλίνα.

Χάραξη της πορείας και ιστορικό της συνωμοσίας

Τα μέλη αυτής της ομάδας προσπάθησαν με βίαιο και στυγνό τρόπο να καταλάβουν τα ηνία της εξουσίας και να κυβερνήσουν τυραννικά τη Ρώμη και ολόκληρη την αυτοκρατορία. Στην ουσία, πρόκειται για μερικούς ανθρώπους του υποκόσμου και μη, καθώς και για αριστοκράτες που αισθάνονταν αδικημένοι και προσπαθούσαν προσεγγίσουν τον λαό όντες ικανοί να του προσφέρουν οποιαδήποτε θετική επιβεβαίωση για το κίνημά τους, αλλά και χρηματίζοντάς τους αδρώς. Ο «προεξάρχων του χορού» ήταν ο Λεύκιος Σέργιος Κατιλίνας (*Lucius Sergius Catilina*), πλούσιος αριστοκρατικός γόνος μιας επιφανούς οικογένειας πατρικίων που κινούσε με επιδέξιο τρόπο τα νήματα της πολιτικής σκηνής. Άνθρωπος σκληραγωγημένος, ικανός να αντέχει τις κακουχίες του πολέμου και των δυσχερών καταστάσεων, αλλά εξαιρετικά πετυχημένος δημαγωγός και λαοφιλής. Αυτό, άλλωστε, εξηγεί και επιβεβαιώνει την ταχεία ανάρρησή του στην κλίμακα των ανώτερων πολιτικών αξιωμάτων. Το 77 π.Χ. διετέλεσε κυαίστωρ (*quaestor*), υπεύθυνος για την απρόσκοπτη εφαρμογή των ψηφισθέντων νόμων, το 68 π.Χ. πραιίτωρ (*praetor*) και το 67 π.Χ. έπαρχος της Αφρικής.

Επεχείρησε να καταλάβει με δόλιο τρόπο τη θέση του υπάτου (*consul*) το 66 π.Χ. όμως, ο Πόπλιος Κλώδιος Πούλχερ (*Publius Clodius Pulcher*) που έθεσε επίσης υποψηφιότητα, καταθέτει πρόταση μομφής εναντίον του εξαιτίας της οποίας πράξης συστήνεται η πρώτη συνωμοσία με τον ειδεχθή στόχο της δολοφονίας των νεοεκλεγέντων υπάτων τη 1^η Ιανουαρίου του 65 π.Χ. Όμως, η μυστική συνωμοσία φανερώθηκε λόγω της βιασύνης του Κατιλίνα.

Το 64 π.Χ., έτος που επρόκειτο να διεξαχθούν νέες αρχαιρεσίες για την επόμενη χρονιά, προσπάθησε και πάλι να σφετερισθεί τα ευνοϊκά συναισθήματα του λαού υπισχνούμενος διαγραφή χρεών και αναδιανομή των γαιοκτησιών. Πιθανότατα κατείχε και την αφανή υποστήριξη του Καίσαρα και του Κράσσου καθότι ήταν συμπαθής στο πλήθος και θα αποτελούσε όργανο της εξουσίας του πρώτου. Ούτε, όμως και τότε εκλέχτηκε διότι έμελλε να αναγορευθεί ύπατος ο Μάρκος Τούλιος Κικέρων (*Marcus Tullius Cicero*), άνδρας επιφανής από την τάξη των υπένων που κατέστη *homo novus*, τιμητικός τίτλος σ' αυτούς που κατάφερναν να αναρριχηθούν τη τάξει και να γίνουν μέλη της Συγκλήτου (*Senatus*) καθώς και να εκλεγούν ύπατοι.

Στα τέλη του έτους ο Κατιλίνας θέτει για 3^η φορά υποψηφιότητα στις εκλογές, αρκετά πιο οργανωμένος αυτή τη φορά καθώς αποστέλλει έναν από τους πιστούς του φίλους στα εδάφη της Ετρουρίας με σκοπό να συνθέσει μια ικανή στρατιωτική δύναμη ώστε να επιτεθεί στη Ρώμη σε περίπτωση που αποτύχει εκ νέου να εκλεγεί. Κυριαρχεί ανησυχία στους κύκλους της Συγκλήτου για τις φήμες που κυκλοφορούν και για τις ενδείξεις που δέονται αποδείξεων. Για αυτό και εκδίδει ένα *senatus consultum ultimum*, διάταγμα με το οποίο όλες οι εξουσίες συγκεντρώνονται στους υπάτους και τους καθιστά δικτάτορες (*dictatores*).

Η επίσημη πολιτική αντεπίθεση

Το ψήφισμα αυτό δίνει την πολυπόθητη ευκαιρία στον Κικέρωνα να πράξει κατά το δοκούν και να αποτρέψει, με τους ευφυείς πολιτικούς ελιγμούς και την δυναμική αλλά και μετριοπαθή στάση του τη στιγμή που πρέπει, τα Κατιλιναϊκά σχέδια. Καταφέρνει και δεν επιτρέψει στον Κατιλίνα να εκλεγεί και έτσι τίθεται σε εφαρμογή η εναλλακτική παράνομη τακτική. Ο στρατός των συντρόφων του τον περιμένει έξω από την Ρώμη τη νύκτα της 6^{ης} προς την 7^η Νοεμβρίου και γίνεται συνεδρίαση όλου του επιτελείου του στο σπίτι του Πόρκιου Λάινα. Μεταξύ των αποφασισθέντων σχεδίων ήταν να δολοφονηθεί ο Κικέρωνας την επόμενη μέρα όταν και θα τον επισκέπτονταν για να τον χαιρετήσουν επίσημα (*salutare*).

Ο Κικέρων, όμως, ειδοποιήθηκε έγκαιρα και συγκάλυψε τη Σύγκλητο επειγόντως στο ναό του Διός Στάτορος. Στο σημείο εκείνο εκφώνησε και τον πρώτο Κατιλιναϊκό λόγο, αιφνιδιαζοντας τον Κατιλίνα που παρευρισκόταν ήδη εκεί στρεφόμενος μονάχα προς στο πρόσωπό του. Ο χειμαρρώδης αυτός λόγος συντάραξε τους συνωμότες και τους εκφόβισε με αποτέλεσμα να εγκαταλείψουν τη Ρώμη και να πραγματοποιήσουν μια ανασύσταση των δυνάμεών τους. Ο Κικέρωνας πέτυχε το ακατόρθωτο μη διαθέτοντας αποδείξεις για την εξύφανση της συνωμοσίας και ξεσήκωσε τον λαό εναντίον του με τρόπο επιδέξιο.

Έπεται ο 2^{ος} Κατιλιναϊκός λόγος (9 Νοεμβρίου 63 π.Χ.) με τον οποίο πέτυχε αφενός να ενημερώσει τον λαό για τις μηχανορραφίες του Κατιλίνα και να μην ξεσηκωθεί διότι έφυγε χωρίς δίκη, αφετέρου για να εκδιώξει και τους εναπομείναντες συνωμότες που βρίσκονταν διάσπαρτοι στην πόλη.

Με τον 3^ο (3 Δεκεμβρίου 63 π.Χ.) του λόγο (παραθέτει όλα τα αδιάψευστα στοιχεία που περιήλθαν στα χέρια του μέσω μιας γυναίκας ενός εκ των συνωμοτών, της Φουλβίας, ενορχηστρώνοντας έτσι το κατηγορητήριο που επρόκειτο να καταδικάσει τη συνωμοσία.

Στις 5 Δεκεμβρίου του ίδιου έτους εκφωνείται και ο 4^{ος} και τελευταίος λόγος ο οποίος είχε ως στόχο τον καθορισμό της ποινής που θα εξέτιαν οι κακοποιοί. Ασφαλώς, χαρακτηρίζεται ως αριστούργημα διότι με την πολιτική του οξυδέρκεια ο Κικέρων εφάρμοσε τη μετριοπαθή πολιτική του. Ήξερε ότι δε μπορούσε να τους καταδικάσει χωρίς δίκη και παρ' όλ' αυτά, επιθυμεί και την εξόντωσή τους. Διακυβεύεται, άλλωστε, και η πολιτική του σταδιοδρομία γι' αυτό και αμφιταλαντεύεται ανάμεσα στην επιεικέστερη και στην πρέπουσα (κατ' αυτόν) λύση.

Έκβαση και συνέπειες

Όλη αυτή η πολιτική αντίδραση του Κικέρωνα είχε σημαντικές συνέπειες για τον ίδιο και την πόλη του. Το δε μέγιστον, η πόλη λυτρώθηκε από τις επιβουλές των συνωμοτών καταδικάζοντάς τους μεν, αλλά σκοτώνοντας εν τέλει μόνο τέσσερις απ' αυτούς. Ο Κατιλίνας σκοτώθηκε σε μάχη στην Πιστόια το 62 π.Χ. Ο Κικέρων αναγορεύτηκε «pater patriae», δηλαδή «πατέρας της πατρίδος» διότι έσωσε με περίτεχνο τρόπο την πολιτεία ολόκληρη. Ωστόσο, αυτό έγινε από τη μεριά των Συγκλητικών καθώς ο Καίσαρας ήταν δυσαρεστημένος που χάθηκε ο κύριος εκφραστής των «populares» και αυτό συντέλεσε στο να εξοριστεί εκούσια για να μην γίνει αποδέκτης της λαϊκής οργής, επανρχόμενος, βέβαια, δριμύτερος το 58 π.Χ. διακατεχόμενος από άλλο πνεύμα ενεργειών και πολιτικών κινήσεων που δε θα τον οδηγούσε στα σφάλματα του παρελθόντος.

Αντώνης Δάγγας*

e-mail: antonisthunder@gmail.com